

Botanikdagarna i Norrbotten 2003

Den nordöstligaste delen av vårt land var målet för den 25:e upplagan av föreningens Botanikdaggar. Evastina Blomgren berättar här om fyra spännande dagar.

TEXT OCH FOTO: EVASTINA BLOMGREN

Så var det då dags igen! Denna gång drog det glada sällskapet av botanister från hela landet till Norrbotten, inbjudna av Föreningen Norrbottens flora. För oss sörlänningar verkar detta nästan exotiskt långt borta och förväntningarna var stora hos dem som redan på eftermiddagen embarkerade nattåget i Stockholm. Det pratades mycket om vädret, om växterna och förhoppningarna. Hade vi gjort rätt då vi följde väderleksprognosen och lät långkalsongerna och tjocktröjan stanna hemma? Skulle vi få se de spännande nordliga arter som vi sörlänningar aldrig hade sett?

På morgonen den 17 juli nådde vi Luleå och på stationen hälsades vi välkomna och klev på en buss som hämtade upp folk även på andra ställen och det hela hade börjat. I Kalix blev vi utsläppta på de första lokalerna. Kvarngröe

Glyceria grandis förevisades och efter detta vandrade vi en stund vid Naturbruksgymnasiet och fick bekanta oss med lapprör *Calamagrostis lapponica*, kvarnven *Agrostis scabra*, nordbaldersbrå *Tripleurospermum maritimum* ssp. *subpolare*, nordtrampört *Polygonum aviculare* ssp. *boreale*, polarull *Eriophorum scheuchzeri* och många andra.

Efter detta var det dags för lunch på Storön. Här serverades vi granskottssoppa och en korn-grynsrätt med blad av mjölkört. Stärkta av den vegetariska måltiden gav vi oss ut på en promenad utefter en skogsväg, genom småskog och myr samt längs havsstranden tillbaka till bussarna. De spektakulära arterna var utmärkta med gula snitslar, så det fanns möjlighet att vandra i egen takt. Hela tiden uppstod diskussioner kring svåravgränsade taxa. Strandmyskgräs *Hierochloë odorata* ssp. *baltica*, skogsnattviol *Platanthera bifolia* ssp. *latiflora*, blekfryle *Luzula pallidula*, nordspira *Pedicularis palustris* ssp. *borealis* och framför allt handnycklarna *Dactylorhiza* var det delade meningar om. På stranden ägnades intresset bland annat åt gultätel *Deschampsia bottnica*, klapperögontröst *Euphrasia frigida* var.

Vid Storöns strand växte klapperögontröst *Euphrasia frigida* var. *baltica* och strandögontröst *E. bottnica* sida vid sida och lät sig grundligt studeras. I förgrunden två av våra duktiga ledare, Frauke Ecke och Irma Davidsson.

På den vackra Armasjärvi-myren stod blåsäv *Schoenoplectus tabernaemontani* och norskstarr *Carex mackenziei* i kanten på några av gölarna. Speciellt den senare förekommer ytterst sällan på andra lokaler än havsstränder.

baltica och endemen strandviva *Primula nutans*, som tyvärr var överblommad.

Under färden mot Övertorneå gjorde vi några kortare stopp utmed vägen. Först såg vi ett vackert bestånd av älvstarr *Carex rhynchophysa* i ett vägdike och på en annan plats var det dags för lappull *Eriophorum russeolum* ssp. *rufescens*.

Till sist, efter en innehållsrik och varm dag (över 30 grader!), där den svalaste platsen visade sig vara den luftkonditionerade bussen, nådde vi förläggningen på folkhögskolan i Övertorneå, där inkvartering, välbehörlig dusch och god middag väntade.

Myrdagen

För vår buss inleddes dagen på naturreservatet Armasjärvi-myren och vi gjorde en rejäl rundtur över den omväxlande myren. Här gällde det att hålla sig på rätt sida om de blå snitslarna för att inte trampa ner rariteterna. Över stora partier dominerade myggstarr *Carex rariflora* och glansvide *Salix myrsinities*. Rosling *Andromeda polifolia*, björnbrodd *Tofieldia pusilla* och mossviol *Viola epipsila* visade sig också vara vanliga. Efter något letande upptäckte vi bland alla bladen ett blommande exemplar av myrbräcka *Saxifraga hirculus*, vilket orsakade många blöta byxknän. I kanten av gölarna växte underligt nog blåsäv *Schoenoplectus tabernaemontani* och norskstarr

Carex mackenziei, arter som vanligen återfinns på havsstränder. Möjligen rör det sig om en reliktförekomst sedan den tid då havet nådde hit. Anmärkningsvärd är också den sydliga arten kärrbräken *Thelypteris palustris*, som på ett ställe förekom i mycket stor mängd. Vackert blommande vattenbläddra *Utricularia vulgaris* tilldrog sig fotografernas intresse.

Efter lunch vid den fantastiskt vackra sjön Sarijärvi kördes vi mätta och belättna till Vai-vaaranjätkkä, nästa myr på programmet, som visade sig ha en helt annan karaktär än den förra. Här rörde det sig om gammal slättermark. Vitstarr *Carex livida* lyste blågrå och dominerade stora partier. I kanten av dessa avtecknade sig dyttåg *Juncus stygius* i gult och rödbrunt. Dystarr *Carex limosa*, sumpstarr *C. magellanica*, taggstarr *C. pauciflora*, kallgräs *Scheuchzeria palustris* och vitag *Rhynchospora alba* fanns det också gott om. Odonvidet *Salix myrtilloides* var mycket pedagogiskt placerat tillsammans med odon *Vaccinium uliginosum*, och många var det som intresserade sig för skillnaderna mellan de båda arternas knoppar. Hårigheten på fruktskaften och andra skiljekarakterer mellan tranbär *Vaccinium oxycoccos* och dvärgtranbär *V. microcarpum* diskuterades också flitigt.

Kaffe serverades på Seskarö värdshus och så småningom gjorde vi paus vid Santasaari

Inte ens när botanister badar förmår de bortse från den omgivande växtligheten! Vid Santasaari fiskades upp både vitstjälksmöja *Ranunculus peltatus* ssp. *baudotii*, nålsäv *Eleocharis acicularis* och späd-nate *Potamogeton pusillus*, förutom de små arterna slamkrypa *Elatine hypodipiper* och nordslamkrypa *E. orthosperma* som ingående studerades och beundrades sittande på deltagarnas fingrar.

(Sandön) som gjorde skäl för sitt namn. Här passade många av oss på att bada och vi förundrades över det varma vattnet i Bottenviken.

Ytterligare vattenväxter blev det vid Vuonoviken, som var helt täckt av pilblad. Sedan några av oss vadat ut och kontrollerat ståndarknapparnas färg, bestämde vi dem till både trubbpilblad *Sagittaria natans* och hybriden mellan trubbpilblad och pilblad *S. natans* × *sagittifolia*. I strandkanten kunde vi fiska upp sylört *Subularia aquatica*, och det fanns stora mängder av ävjevilört *Persicaria foliosa*, även om exemplaren ännu var små. I vägslänten intill viken blommade praktnejlika *Dianthus superbus* mycket vackert i blekrosa.

Innan dagen var slut fick vi se två verkliga rariteter. Hänggräs *Arctophila fulva* vid Lillhamnen, Haparanda och ryssnarv *Moehringia lateriflora*, två arter som de flesta av oss inte sett tidigare.

Denna fantastiska dag, rik på arter och scenerier, avslutades med härlig middag bestående av rökt sik med utsikt över den vackra Kukkola-forsen och därefter en guidad tur kring forsen och i fiskemuseet.

Polcirkeldagen

För den ena bussen började dagen med ett stopp på Finlandsbron i Övertorneå. Här på en ö i Torne älv fick vi se älvsallat *Mulgedium sibiricum* och nordruta *Thalictrum simplex* ssp. *boreale* förutom en mängd strandranunkel *Ranunculus reptans* som färgade stranden helt gul. Vid Hiirioja stannade vi för att se polargullpudra *Chrysosplenium tetrandrum*, överblommad och med öppna alldeles röda kapslar. Här växte också sumparv *Stellaria crassifolia* och norrlandsarv *S. borealis*, den senare utan kronblad. Ett öppet våtområde nedanför drog uppmärksamheten till sig genom de täta mattorna av nålsäv *Eleocharis acicularis*.

Dagens huvudmål var Hanhinvittikko fåbod, där lunchen också intogs. En promenad i skogen gav arter som lappranunkel *Ranunculus lapponicus*, röd trolldruva *Actaea erythrocarpa*, repestarr *Carex loliacea* och spädstarr *C. disperma*, den senare med blanka fruktgömmen. På de öppna ängsmarkerna runt de gamla byggnaderna var det läsbräknarna som väckte mest intresse. Här fanns läsbräken *Botrychium lunaria*, höstläsbräken *B. multifidum* och topläsbräken *B. lanceolatum*.

Efter kaffepaus vid polcirkeln och sedan hela sällskapet blivit fotograferat fortsatte vi på vår resa mot ytterligare rariteter. Vid Pello fick vi vid kanten av en ishockeyrink se rysskörvel *Chaerophyllum prescottii*, förmodligen en kvarleva från äldre tider med handelsförbindelser österut. Lite längre bort fick vi se både rostull *Eriophorum russeolum* ssp. *russeolum* och polarull, som slagit till på en igenväxande torvtäkt.

Ett strandhugg vid Kattilakoski på en isskräpad strand gav oss – förutom vackra vyer över älven – arter som kung Karls spira *Pedicularis sceptrum-carolinum*, norrlandsfibbla *Hieracium* grupp *Foliosa*, finnblekvide *Salix hastata* ssp. *subintegrifolia* och svarthö *Bartsia alpina*.

Hemresedagen

Även sista dagen bjöd på många trevliga lokaler skulle det visa sig. Först fick vi se mängder av finnmyrten *Chamaedaphne calyculata* vid Sangismyren. Av Anders Bohlin fick vi i uppdrag att hitta två svampparasiter på denna sällsynta växt. Många letade och det lyckades! De båda parasiter vi upptäckte är ännu inte mikroskoperade och definitivt bestämda, men med största sannolikhet fann vi finnmyrtensvulst *Exobasidium cassandrae* och finnmyrtenkvast *E. savilei*, den senare inte sedd i Sverige på 104 år.

Fikapaus blev det vid Kilnäset, där vi kunde se bottnisk malört *Artemisia campestris* ssp. *bottnica* i naturlig miljö. De som vadade i vattnet fick upp både slamkrypor *Elatine* och ävjebrodd *Limosella aquatica*. På stranden stod vackra exemplar av strandögontröst *Euphrasia bottnica*, med sina mycket små, gula blommor.

Ett kort stopp på kyrkogården i Töre gav oss möjlighet att se sibirisk aster *Aster sibiricus*. De flesta hade god tid till tåg och flyg så vi stannade vid Jämtöfjärden för att försöka få syn på dvärgnäckros *Nuphar pumila*. I strandkanten verkade det mesta vara hybriderna med gul näckros *Nuphar lutea* × *pumila*, men Erik Ljungstrand och Sofia Lund vadade ut på den gytjtjiga botten och lyckades få tag i den eftersökta blomman som förevisades med sin böjda kapsel.

Sist gjorde vi ett försök att vid Stormviken på Brändön återfinna finnstjärnblomma *Stellaria fennica* som Frauke Ecke hittat där tidigare. Efter mycket letande lyckades även detta, och den mycket sällsynta växten gav säkert de flesta deltagare ytterligare ett kryss i floran.

Så avslutades dessa mycket innehållsrika och lyckade dagar med att folk blev avsläppta på stationer, vid flygplatser och vid sina bilar för vidare transport hemåt eller mot andra fjärran mål. För oss som åkte tåg tillsammans återstod mycket att samtala om innan det blev läggdags. Det hade visat sig vara definitivt rätt att lämna långkalsongerna hemma. Mer förvånande var att mygghatten inte heller hade kommit till användning.

Många nya arter blev det att bekanta sig med för den som inte förut varit i dessa trakter och naturligtvis skickades många tacksamma tankar

En av tre vackra läsbräcknar på Hanhinvittikko fåbod var toppläsbräken *Botrychium lanceolatum*. Flera arter har här sin nordligaste förekomst i landet, som t.ex. backnejlika *Dianthus deltoides* och luddhavre *Helictotrichon pubescens*.

till dem som ordnat årets botanikdagar på ett så utmärkt sätt. Det vida landskapet över en öppen myr och utsikten över forsarna i Torne älv är bilder som vi länge kommer att minnas, men allra mest är det nog ändå de till synes ändlösa fälten av starkt rosafärgad mjölkört som etsats fast på näthinnan. 🍷

Evastina Blomgren bor i Kungshamn i Bohuslän och är Svenska Botaniska Föreningens sekreterare. Hon ägnar sedan pensioneringen från sin lärartjänst sin mesta tid åt den kommande Bohusfloran.

Adress: Dalgatan 7–9, 456 32 Kungshamn
E-post: evastina.blomgren@swipnet.se